

ŻYCIE KULTURALNE

O jedność kultury narodu niemieckiego. W poprzednich kronikach notowaliśmy wielokrotnie fakty z dziedziny współpracy kulturalnej całego narodu niemieckiego, świadczące, że współpraca ta pomimo trudności czynionych przez rządowe koła bońskie zacieśnia się coraz bardziej. W obecnym okresie sprawozdawczym mamy do zanotowania nowe fakty, które z kolei dowodzą, że zagadnienie współpracy kulturalnej obu części Niemiec nabiera rzeczywiście znaczenia ogólnoniemieckiego.

Ogólnoberlińskie rozmowy w sprawie kultury. Pod koniec stycznia odbyły się ponownie tzw. *Gesamtberliner Kulturgespräche*, tzn. akcja wymiany poglądów sfer naukowych, artystycznych i dziennikarzy, zainicjowana w ubiegłym roku przez J. R. Bechera. Tematem ostatniego spotkania była prelekcja filozofa lipskiego prof. Blocha o walce człowieczeństwa i humanizmu z siłami zła.

Spotkania takie obfitują w ożywioną dyskusję, a zwłaszcza w wypowiedzi, w których niejednokrotnie odbija się głęboka troska o sprawy jedności kulturalnej całego narodu niemieckiego. *Gesamtberliner Kulturgespräche* zwróciły ostatnio powszechną uwagę sfer kulturalnych całych Niemiec, a znaczenie ich rośnie z każdym miesiącem.

Nowe propozycje współpracy.

Na początku marca br. Ministerstwo Spraw Kultury, Ministerstwo Oświaty i Sekretariat Spraw Wyższego Szkolnictwa Niemieckiej Republiki Demokratycznej wystosowały list zbiorowy do zachodnio-niemieckiego ministra kultury pod adresem obradującej w zachodnim Berlinie konferencji Ministerstwa Kultury. W liście tym sformułowano propozycję w 12 dziedzinach współpracy. Chodzi mianowicie o poczynienie wspólnych kroków w dziedzinie: 1) opieki nad młodzieżą, 2) współpracy niemieckich akademii nad pielegnowaniem języka niemieckiego — jako podstawy niepodzielności kultury niemieckiej — dalej 3) o

wypracowanie wspólnego stanowiska w sprawie reformy pisowni, 4) o wzajemne uznawanie matur szkół średnich, 5) wspólne nowe uregulowanie promocji doktorskich i habilitacyjnych, 6) o swobodną zmianę miejsca zamieszkania uczonych na terytorium całych Niemiec w związku ze zmianą ich stanowisk, 7) o znalezienie wspólnych zasad, które by umożliwiły wzajemne wizyty uczonych z obu części Niemiec, 8) o wymianę literatury naukowej, 9) o wspólne konferencje rektorów w sprawach szkolnictwa wyższego i jego rozwoju, 10) o wymianę gościnnych występów: teatrów, orkiestr, artystów, chórów, zespołów artystycznych i ludowych, 11) o wymianę wartościowych filmów i licencjonowanych umów humanistycznej niemieckiej literatury, 12) o wspólny udział niemieckich artystów w wystawach i konkursach artystycznych.

Ogólnoniemiecki zjazd chórów. W dn. 26—27 marca odbył się w Eisenach na zamku wartburskim pierwszy po wojnie ogólnoniemiecki zjazd chórów śpiewaczych. którego celem było przygotowanie ogólnoniemieckiego festiwalu śpiewaczego w Wartburgu w sierpniu br. Będzie to z kolei już trzecie po wojnie spotkanie chórów z całych Niemiec.

Zjazd ten poprzedziła sesja robocza zarządu głównego Związkowego Zrzeszenia Śpiewaczego z Niemiec zachodnich i Komitetu Śpiewaczego z NRD we Frankfurcie nad Menem w połowie lutego. W wyniku obrad postanowiono wtedy powołać wspólne gremium dla zacieśnienia współpracy, organizować wspólne, ogólnoniemieckie imprezy artystyczne i omówić program prac festiwalu śpiewaczego w Wartburgu.

Trzeba dodać, że ruch śpiewaczy w Niemczech wykazuje szczególnie dorobek w zakresie współpracy ogólnoniemieckiej na przestrzeni minionego dziesięciolecia. W r. 1952 na III zjeździe Zachodnio-niemieckiego Związkowego Zrzeszenia Śpiewaczego w Hanowerze wystąpiono z ini-

cjatywą organizowania ogólnoniemieckich imprez artystycznych śpiewaków z całych Niemiec. Już w r. 1953 ustalone zostały zasady współpracy, o których powiedziano wówczas, że mają one służyć jedności kultury całego narodu niemieckiego. W owym też roku odbyło się w Wartburgu pierwsze spotkanie śpiewaków z całych Niemiec.

Na najbliższy ogólnoniemiecki festiwal śpiewaczy w Wartburgu zgłosił się już szereg chórów z NRD i z Niemiec zachodnich.

Niemiecki Dzień Kultury. W dn. 1—3 kwietnia odbył się w Heidelbergu i Schwetzingen Niemiecki Dzień Kultury, który stał się wielką manifestacją jedności i niepodzielności kultury niemieckiej. W Dniu Kultury wzięło udział 446 uczestników spośród inteligencji z całych Niemiec, w tym 321 z Niemiec zachodnich. Wśród uczestników znalazło się: 63 artystów plastyków, 57 pisarzy i wydawców, 44 pedagogów, 43 artystów teatralnych, poza tym technicy, prawnicy, muzycy itd.

Organizacja pod nazwą Niemiecki Dzień Kultury jest jak dotychczas największą i najpoważniejszą imprezą z tej dziedziny w całych Niemczech. Jej prezydentem jest prof. dr Karl Saller. O doniosłości tej imprezy świadczą słowa sympatii wyrażone organizacji przez Tomasza Manna.

Do zorganizowania Niemieckiego Dnia Kultury doszło w tym roku pomimo wielu trudności czynionych przez rząd boński. Niemiecka prasa demokratyczna podkreśliła też, że rządowe koła bońskie nie mogą się pochwalić wielkimi wpływami na inteligencję zachodnio-niemiecką, skoro w Niemieckim Dniu Kultury wzięło udział 321 jej przedstawicieli z Niemiec zachodnich (por. dr Wilhelm Ginnus, Reiche Ernte, Zum Deutschen Kulturtag 1955 in Heidelberg-Schwetzingen, Tägliche Rundschau, 10 IV 55).

Znaczenie Niemieckiego Dnia Kultury jest tym większe, że został on po raz pierwszy zorganizowany na taką skalę. Próby wcześniejszego jego zorganizowania, w 1952 i 1953 r., unicestwił zakaz rządu bońskiego.

Niemiecki Dzień Kultury jest dobrowolnym dziełem niemieckich intelektualistów, którzy postawili sobie za zadanie usunąć na terenie Niemiec żelazną kurtynę w dziedzinie kultury i spowodować, by nauka i sztuka niemiecka służyły sprawie pokoju.

Organizacja pracuje w stałych sekcjach fachowych. Do kierownictwa każdej z nich wchodzi po trzech przedstawicieli z NRD i Niemiec zachodnich. Kierownictwa sekcji czynne są stale w okresie pomiędzy sesjami plenarnymi Niemieckiego Dnia Kultury. Zadaniem kierownictw tych sekcji jest przygotowywanie wniosków w sprawie realizacji celów organizacji na sesje plenarne.

Obecnie istnieje 15 kierownictw następujących sekcji: do spraw szkolnictwa wyższego, nauk prawnych, medycyny, fizyki jądrowej i zagadnień atomowych, techniki, pedagogiki, literatury i spraw wydawniczych, bibliotekarstwa, sztuk plastycznych, architektury, teatru, muzyki, filmu, sztuki ludowej i publicystyki.

Do akcji Niemieckiego Dnia Kultury o znaczeniu szczególnym zaliczyć wreszcie trzeba powołanie ogólnoniemieckiego Komitetu Schillerowskiego. Znaczenie Komitetu jest tym większe, że na skutek zabiegów rządu bońskiego nie doszło do utworzenia wspólnego ogólnoniemieckiego gremium ku uczczeniu Schillera z okazji 150 rocznicy jego śmierci. Powstały bowiem w NRD Komitet Weimarski ku czci Schillera miał według pierwszego projektu współpracować ze specjalnie powołanymi komitetami w Niemczech zachodnich, mianowicie w Stuttgartarcie i w Marbach. Chodziło o to, aby cały naród niemiecki wspólnie uczcił pamięć swego wielkiego syna. Do tego niestety nie doszło. Myśl tę podjął więc Niemiecki Dzień Kultury.

Organizacja ta wystąpiła z następującymi ogólnymi postulatami współpracy: stałe działanie na rzecz jedności Niemiec i pokojowego porozumienia się czterech mocarstw; akcja na rzecz jedności niemieckiej kultury przez intensyfikowanie i rozszerzenie współpracy ośrodków naukowych i kulturalnych; zniesienie

jakichkolwiek ograniczeń w tej dziedzinie oraz wszystkich dyskryminacji w zakresie wystąpień uczonych, pedagogów, artystów i pisarzy oświadczających się na rzecz porozumienia Niemców i innych narodów; rzeczowa i odpowiadająca godności narodu akcja informacyjna w prasie, w filmie i radio; narady niemieckich uczonych, techników, pedagogów, artystów w sprawie wspólnego występowania za granicą; popieranie wszystkich jednostek uzdolnionych niezależnie od ich społecznego pochodzenia; pomnażanie narybku naukowego; ujednoczenie dyplomów szkół średnich i wyższych; współpraca organizacji, zrzeszeń i instytucji naukowych nad zagadnieniem języka niemieckiego; stworzenie publicznych środków finansowych dla zapobieżenia wywozowi w Niemiec zbiorów, rękopisów, dokumentów i dzieł sztuki o znaczeniu narodowym; wspólna troska o kulturę ludową.

Pracownicy kultury przy okrągłym stole. W pierwszym kwartale doszło do spotkań pracowników kultury z NRD i Niemiec zachodnich w Hamburgu, Hanowerze, Wiesbaden i Stuttgarcie (Geistesschaffende sprachen am runden Tisch, *Tägliche Rundschau*, 2 3 55). Spotkania te organizuje stałe prezydium Niemieckiego Ruchu do Rozmów przy Okrągłym Stole. Zadaniem Ruchu jest omawianie kulturalnych i duchowych problemów między wschodem a zachodem, tworzenie wspólnoty i łączności pomiędzy uczonymi, intelektualistami i artystami obu części Niemiec.

Na wyżej wspomnianych spotkaniach dyskutowano m. in. na tematy: sztuka i życie, nauka i odpowiedzialność, nadzieja i rozsądek. W spotkaniach wzięło udział wielu wybitnych uczonych, artystów i pracowników kultury z całych Niemiec.

„Die Kraft der ungeteilten deutschen Wissenschaft“. Wielorakie kontakty kulturalne NRD i Niemiec zachodnich i coraz większa intensyfikacja procesów łączących życie narodu niemieckiego spowodowały szereg zasadniczych wypowiedzi, z których

na trzy charakterystyczne podane w *Tägliche Rundschau*, w *Aufbau* i *Theater der Zeit* chcielibyśmy zwrócić uwagę.

Pod wyżej wymienionym tytułem pisała *Tägliche Rundschau* (19 III 55) z okazji prac naukowych podjętych przez Niemiecką Akademię Nauk (o czym będzie jeszcze mowa), o ścisłym powiązaniu nauki NRD i Niemiec zachodnich i roli Niemieckiej Akademii Nauk w tej dziedzinie. Szereg najwybitniejszych członków Akademii współpracuje na płaszczyźnie ogólnoniemieckiej z wybitnymi uczonymi w Niemczech zachodnich. Akademia dzięki tym uczonym, 50 instytutom naukowym, komisjom i ośrodkom pracy oraz dzięki osobistym kontaktom wzajemnym uczonych z obu części Niemiec realizuje postulat stałej łączności i wspólnoty pracy naukowej całych Niemiec. Niemiecka Akademia Nauk podejmuje inicjatywę i podtrzymuje stałą współpracę z zachodnio-niemieckimi akademiami w Getyndze, Heidelbergu i w Monachium, dzięki czemu ukazują się publikacje naukowe o charakterze ogólnoniemieckim. Ta współpraca przyczynia się do wzajemnego zrozumienia się uczonych z NRD i Niemiec zachodnich.

W pracach Niemieckiej Akademii Nauk bierze udział wielu uczonych z Niemiec zachodnich, którzy swym wkładem wpływają na rozwój nauki w NRD. Uczeni ci, współpracując z ośrodkami naukowymi w NRD, dają dowody poczucia odpowiedzialności przed narodem za zadania, ciężące na nich w dziedzinie niepodzielności nauki niemieckiej.

Dr Gerhard Dunken, autor tego artykułu w *Tägliche Rundschau*, wyprowadza z tych faktów wnioski, że współpraca kulturalna całego narodu niemieckiego i troska o jedność jego kultury musi doprowadzić do jedności politycznej drogą pokojową.

„Jetzt handeln“. Pod takim tytułem ukazał się w kwietniowym numerze *Theater der Zeit* artykuł wstępny pióra Heinza Thiele. Artykuł ten jest poświęcony sprawom współpracy kulturalnej NRD i Niemiec zachodnich. Autor nie ukrywa bynajmniej wielu trudności natury politycznej stwarzanych przez

rządowe koła bońskie. Interesuje go sprawa jedności kulturalnej całego narodu niemieckiego z perspektywy dotychczasowych osiągnięć i współpracy teatrów obu części Niemiec. Aby lepiej zrozumieć wartość wypowiedzi autora na temat wzmożonej działalności w zakresie jednoczenia kultury niemieckiej, przypomnijmy za Thielem najważniejsze osiągnięcia teatrów niemieckich.

W marcu Teatr Krajowy w Halle wystąpił z operą Haendla Ezio w operze norymberskiej. W czerwcu z rewizytą wystąpią w Halle Miejskie Sceny Norymberskie, Teatr Narodowy w Mannheim i Państwowy Teatr Dramatyczny w Stuttgarcie wystąpią wspólnie przy wystawianiu dzieł Schillera na poświęconych mu uroczystościach w Weimarze. Teatr Narodowy w Weimarze wystąpi gościnnie w Stuttgarcie i w Mannheim. Hildesheim i Halberstadt wymieniają reżyserów. Dalej, godzi się zanotować przykłady współpracy innych teatrów, np. Hamburga z Wittenbergą i Bitterfeldelem. Teatr Państwowy w Schwerin odbył dwutygodniowe tournée artystyczne ze sztuką Heddy Zinners „Teufelkreis“ po Niemczech zachodnich. Teatr w Eisenach był w Bad Herzfeld, zachodnio-niemiecki teatr dla dzieci brał udział w konferencji zorganizowanej przez teatr dla dzieci NRD w Berlinie.

Dodajmy do tego — pisze dalej autor wspomnianego artykułu — koncerty, występy zespołów ludowych i artystycznych, festiwal wagnerowski w Bayreuth i Dessau, Dni Bacha w Lipsku, niemiecki festiwal teatralny w górach Harcu, festiwal letni w Bad Herzfeld, festiwal händlowski w Halle, festiwal studentów w Erlangen, festiwal klasyczny w Weimarze itd. itd.

Pomimo to — pisze H. Thiel — istnieją w Niemczech zachodnich w dalszym ciągu tendencje „Nichthandeln“, o których powiedziano na uroczystościach Dnia Niemieckiej Kultury, że „jest to zdrada sprawy niemieckiej, zdrada sprawy kultury“.

Nasilenie elementów współpracy spowodowało nawet ukucie w Niemczech zachodnich hasła przeciwofensywy kul-

turalnej na ofensywę — jak się tam mówi — ideologiczną Niemiec wschodnich, w której reakcyjne czynniki w Niemczech zachodnich upatrują niebezpieczeństwo rozszerzania się komunizmu.

„Realitäten“. Zagadnienie jedności kultury całego narodu niemieckiego nabrało już dzisiaj takiego znaczenia, że zajmują się nim i poza granicami Niemiec. Wilhelm Girnus, pisząc w kwietniowym numerze Aufbau pod tyt. „Realitäten“, wspomina za prasą szwajcarską o obawach, nurtujących rządowe koła bońskie z powodu wielkiego ożywienia kontaktów kulturalnych pomiędzy obu częściami Niemiec. Wspomnieliśmy już o prowadzonych w Berlinie tzw. *Kulturgespräche*. Otóż zachodnio-berliński Tagesspiegel, komentując te rozmowy, zaznaczył krótko, że należy z nimi już skończyć. (Dowodem, że opinia Tagesspiegel była inspirowana przez zachodnio-niemieckie czynniki, jest zakaz organizowania w r. 1955 berlińskich rozmów kulturalnych. Wiadomość o tym podała Tägliche Rundschau (30 kwietnia), publikując protest Komitetu Pracowników Kultury Wielkiego Berlina.

Girnus zastanawia się, czego to się boją w Niemczech zachodnich: „infiltracji“ Dürera, Cranacha, Rembrandta, Tyccjana, Maneta, Renoira, Liebermanna i innych mistrzów, których dzieła znajdują się w muzeach NRD? Czyżby w Niemczech zachodnich bano się „infiltracji“ Szekspira, Goethego, Schillera, Tomasza Manna itd.? Nie ma żadnych obaw natomiast Niemiecka Republika Demokratyczna co do współpracy z zachodnio-niemiecką kulturą, skoro proponuje szereg wielkich akcji współpracy jak — przypomnijmy tu za autorem — propozycję z dn. 3 marca Ministerstwa Kultury, Ministerstwa Oświaty i Sekretariatu Spraw Wyższego Szkolnictwa.

Senator zachodniego Berlina Tiburtius pisał w Tagesspiegel, że osobistości z życia kulturalnego Niemiec zachodnich uczestniczące w rozmowach berlińskich na tematy kultury, prowadzą je na własną odpowiedzialność i reprezentują tylko swój osobisty punkt widzenia. Wyrażenie przez niego „zgody“ na ewentualne

kontynuowanie tych prac, a nie ich bezpośrednio zakazywanie autor wyżej wymienionego artykułu uważa za pewnego rodzaju rewizję stanowiska czynników kulturalnych zachodnio-niemieckich. Nie urzędowe bowiem — pisze autor — ale narodowe kontakty kulturalne całych Niemiec będą stanowiły o jedności narodu niemieckiego. Właśnie narodowa ożywiona współpraca kulturalna obu części Niemiec świadczy, że ku tej jedności narodowej współczesne Niemcy się zbliżają i że procesy te są nieodwracalne.

Prace Niemieckiej Akademii Nauk.

W pierwszej dekadzie marca odbyła się w Berlinie konferencja Instytutu Ekonomicznego Niemieckiej Akademii Nauk poświęcona zagadnieniu „Die Übergangsperiode vom Kapitalismus zum Sozialismus in der DDR“. W konferencji wzięło udział 400 ekonomistów. Rząd reprezentował na konferencji zastępca premiera Walter Ulbricht. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele KC SED oraz członkowie prezydium Niemieckiej Akademii Nauk. Referentem był prof. Fred Oelssner.

Dla szczegółowego omówienia zagadnienia wyłoniono sześć roboczych sekcji, które debatowały nad zagadnieniem historycznych warunków socjalizmu w NRD, rozwoju rolnictwa w NRD w okresie przejściowym od kapitalizmu do socjalizmu, nad sprawą planowego (proporcjonalnego) rozwoju gospodarki NRD, dalej — nad rentownością przemysłu państwowego i walki o podniesienie wydajności pracy, wreszcie nad sprawami uposażenia robotników i norm pracy w NRD, w końcu debatowano nad zagadnieniem stabilizacji wartości w NRD a jej chwytliwością w Niemczech zachodnich.

Z okazji konferencji Biuro Polityczne Komitetu Centralnego SED wydało specjalny komunikat na temat dalszego rozwoju Niemieckiej Akademii Nauk, jej zadań i powiązania nauki z życiem.

W związku z tym komunikatem w dn. 24 marca rada ministrów NRD obradowała w obecności rozszerzonego prezydium NAN i wybitnych uczonych nad projektem poprawy pracy i dalszego roz-

woju NAN. W nowych planach uwzględniono sprawę współpracy nauki i rządu z inteligencją techniczną oraz wzięto pod uwagę sprawę powiązania pracy uczonych z gospodarką narodową. Plany uwzględniają szersze zadania badawcze dla szeregu dyscyplin naukowych.

W wyniku obrad powołana została komisja, która ma opracować wytyczne dla nowych planów, zgodnie z uchwałami.

W dn. 28 III — 2 IV odbyła się w Berlinie pierwsza sesja roczna Niemieckiej Akademii Nauk, na którą zjechało 700 uczestników i gości z całych Niemiec i z zagranicy. Sesja poświęcona była sprawozdaniu Akademii z jej dotychczasowej działalności i sprawozdaniom z pracy poszczególnych wydziałów Akademii.

Na sesji obradowano w ośmiu konferencjach fachowych, obejmujących m. in. referaty i dyskusje z dziedziny medycyny, literatury, fizyki, chemii i astronomii. Sesja Akademii wywołała poważny rezonans w demokratycznej prasie codziennej i czasopismach, w których pomieszczono niektóre referaty i głosy dyskusji.

III Kongres Niemieckiego Związku Zawodowego Artystów Plastyków.

Pod koniec stycznia odbył się w Berlinie III Kongres Związku Zawodowego Artystów Plastyków Niemiec, w którym wzięło udział 200 delegatów z NRD, Niemiec zachodnich i z zagranicy. Kongres poświęcony był omówieniu działalności plastyków od czasu II Kongresu, z 1952 r., sprawom organizacyjnym i programowym. Do programowych zaliczył w referacie głównym członek zarządu prof. Bergander — obok zagadnień politycznych, mianowicie walki o pokój — pojęcie wolnej twórczości, stosunek sztuki do państwa, zagadnienie realizmu w twórczości i powiązania sztuki z życiem narodu. Do dalszych zagadnień zaliczył referent sprawę zacieśnienia ogólnoniemieckiej współpracy kulturalnej, publiczne dyskusje na temat artystycznej twórczości, sprawę twórczej współpracy artystów plastyków z architektami i historykami sztuki.

Główne wytyczne tych projektów referenta znalazły się w programowym przemówieniu nowego przewodniczącego Związku na zakończenie III Kongresu.

Przemówienia referentów i uczestników dyskusji opublikowane zostały w prasie demokratycznej; z tych na uwagę zasługuje przede wszystkim wypowiedź J. R. Bechera pt. Ein Dichter an die Künstler (Tägliche Rundschau, 30 I 1955).

Godne zanotowania są osiągnięcia Związku Zawodowego Artystów Plastyków: w r. 1954 wyasygnowano ze środków inwestycyjnych 3 miliony marek, a ponad milion marek ze środków państwowych na zakupy dzieł i zamówienia, w tym również u wielu artystów zachodnio-niemieckich. Związek liczy 2.657 członków. W ostatnich dwóch latach Związek zorganizował 80 okręgowych oraz cały szereg innych wystaw. Pod opieką zawodowych artystów plastyków znajduje się 150 zespołów artystów-amatorów. Związek posiada 12 spółdzielni zbytu z 16 salonami sprzedaży i wystaw. W ubiegłym roku przeszło przez salony spółdzielni zbytu ponad 150 tysięcy ludzi, a dzieł sprzedano z górą za pół miliona marek.

Z okazji III Kongresu otwarto w Berlinie wystawę współczesnej grafiki niemieckiej obejmującą 400 dzieł dwustu pięćdziesięciu artystów. Czwarta część wystawionych dzieł pochodziła od artystów plastyków z Niemiec zachodnich.

Sesja Niemieckiej Akademii Budownictwa. W ostatnich dniach stycznia odbyła się w Berlinie publiczna sesja plenarna Niemieckiej Akademii Budownictwa, w której wzięli udział technicy, artyści, architekci i robotnicy budowlani. Celem sesji było omówienie najbliższych zadań budownictwa NRD i postanowień moskiewskiej konferencji związkowej w sprawach budownictwa (na konferencji tej byli w Moskwie przedstawiciele z NRD). W programie prac sesji uwzględniono sprawy industrializacji i racjonalizacji w zakresie budownictwa, sprawy projektów typowych i zagadnienie budowy miast.

Związek Radziecki zwraca obrazy Galerii Drezdeńskiej. W wyniku rokowań, które się toczyły między rządem Związku Radzieckiego a rządem Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Rada Ministrów ZSRR powzięła uchwałę w sprawie przekazania rządowi NRD wszystkich obrazów Galerii Drezdeńskiej, przechowywanych w Związku Radzieckim. Uchwałę tę powzięła Rada Ministrów ZSRR w celu umocnienia przyjaznych stosunków między narodem niemieckim a radzieckim. Uchwała uwzględnia fakt, że rząd NRD konsekwentnie prowadzi politykę pokoju i przyjaźni między narodami, otacza opieką kulturę i sztukę narodu niemieckiego, walczy o zjednoczenie Niemiec na zasadach pokojowych i demokratycznych.

Obrazy ze zbiorów Galerii Drezdeńskiej uratowane zostały od zniszczenia przez wojska radzieckie w czasie walk na terytorium Niemiec. Wojska radzieckie przewiozły je następnie w celu ich zabezpieczenia do Związku Radzieckiego. Jak wiadomo powszechnie, zbiór Galerii Drezdeńskiej przedstawia ogromną wartość. Aby właściwie ocenić uchwałę Rady Ministrów ZSRR, godzi się przypomnieć, co m. in. wróci do Drezna, z dzieł włoskiego malarstwa okresu renesansu w zbiorach znajduje się Rafael, Tycjan, Veronese, Giorgione, Tintoretto, Mantegna, Pinturicchio, Antonello da Messina, Botticelli, Correggio; z malarstwa hiszpańskiego: Velasquez, Zurbaran, Ribera, Murillo; z malarstwa holenderskiego należą dzieła: Rembrandta, Jana van der Meer (van Delft), Aenta de Gelder, Adriana van de Velde, Gabriela Metsu, Jakuba van Ruysdael, Jana Steena; spośród dzieł flamandzkiego malarstwa znajdują się: Rubens, van Dyck, Snyders, Jordaens; ze szkoły niemieckiego malarstwa są tu dzieła: Dürera, Hansa Holbeina Młodszego, Łukasza Cranacha Starszego, Elsheimera i Adolfa Menzla; wreszcie z dzieł malarstwa francuskiego w Galerii Drezdeńskiej znajdują się: Poussin, Claude Lorrain, Watteau, La Tour, Liotard.

Z okazji uchwały Rady Ministrów ZSRR rząd NRD wystosował do Związku

Radzieckiego pismo z podziękowaniem. Po pierwszych wiadomościach ukazał się w niemieckiej prasie demokratycznej szereg relacji głównie poświęconych szczegółom o cennych zbiorach. Prasa umieściła całostronicowe ilustracje najwybitniejszych dzieł, które wrócą do Drezna, i ogłosiła relacje wyższych oficerów radzieckich o przebiegu akcji ratowniczej zbiorów, ich stanie w czasie znalezienia, o sposobie ich zabezpieczenia i przewiezienia do Związku Radzieckiego, gdzie zostały one poddane pieczołowitej i gruntownej renowacji. Wreszcie w prasie demokratycznej opublikowano wiele wypowiedzi, m. in. artystów i uczonych, na temat kulturalnego, artystycznego i politycznego znaczenia uchwały rządu Związku Radzieckiego.

Zanim obrazy wrócą do Drezna, zostaną one udostępnione w Moskwie publiczności na specjalnej wystawie, po czym w drugiej połowie rb. przewiezione zostaną do Drezna. W tym celu rząd NRD powołał komitet, który zajmie się przejęciem całej Galerii.

Przed uroczystościami schillerowskimi w Niemczech. W maju całe Niemcy obchodzą 150 rocznicę śmierci Fryderyka Schillera. Z tej okazji odbyły się w obu częściach Niemiec wielkie przygotowania do tej uroczystości.

W sprawie rocznicy schillerowskiej wystąpił Komitet Centralny SED publikując w prasie demokratycznej swe stanowisko (por. Zum 150-Todestag Friedrich Schillers am 9. Mai 1955. Stellungnahme des Zentralkomitees der SED, Neues Deutschland, 2 II 1955). W tym oświadczeniu czytamy, że niemiecka klasa robotnicza, prowadzona przez SED, urzeczywistnia najlepsze, patriotyczne i humanistyczne idee niemieckiego piewcy wolności Fryderyka Schillera. W r. 1955, roku schillerowskim, cały naród niemiecki, a szczególnie młodzież pozna bliżej wielkie, postępowe myśli demokratycznego patrioty, myśli, żyjęte z dzieł Schillera, które są nadal żywotne. Fryderyk Schiller już w młodości zwrócił się ku postępowym ideałom niemieckiego Oświecenia. Zgodnie ze swymi ideałami

wolnościowymi, poeta walczył o kulturę narodową, dla której brak szacunku okazywały ówczesne niemieckie dwory książęce.

Prawdziwe jednak uczenie Schillera wymaga zwrócenia uwagi na sprzeczności, tkwiące w jego utworach. Sprzeczności te dotyczą zagadnień społecznych i politycznych wyrosłych na gruncie rewolucji francuskiej, a następnie i jego filozofii idealistycznej, będącej odbiciem ówczesnej epoki.

Schiller — czytamy dalej w oświadczeniu SED — wzbił się na wyżyny twórczości, która wraz z twórczością Goethego stanowi najznakomitsze osiągnięcia niemieckiego klasycyzmu. Schiller był mistrzem języka niemieckiego.

Twórczość Schillera służyć może dzisiaj zwłaszcza młodzieży niemieckiej za przykład w walce o narodową jedność, demokrację i wolność.

Niemiecka klasa robotnicza broniła przez cały wiek twórczości Schillera przed fałszywą interpretacją ideologów prusko-niemieckiego militarysty, imperialistów doby willhelmowskiej i przed faszyzmem. SED dołoży starań, aby nie sfalszowaną twórczość Schillera przybliżyć całemu narodowi niemieckiemu.

W związku ze zbliżającą się rocznicą schillerowską Alexander Abusch, zastępca ministra kultury NRD, przedstawił w Neues Deutschland (nr z dn. 6 lutego 1955 r.) sprawę starań o zorganizowanie ogólnoniemieckich uroczystości schillerowskich (Für eine Gesamtdeutsche Schiller-Feier 1955). Zwrócił on uwagę na konieczność powołania wspólnego ogólnoniemieckiego komitetu, chociażby z tej przyczyny że nie ma „wschodniego“ i „zachodniego“ Schillera. Schiller tworzył swe wielkie dzieła w całych Niemczech, zarówno w dzisiejszych wschodnich, jak i w dzisiejszych zachodnich. Abusch domaga się współpracy najwybitniejszych pracowników kultury niemieckiej, zwłaszcza uczonych, przede wszystkim historyków literatury i literatów w jednym wspólnym komitecie, zgodnie z propozycjami złożonymi w ub. roku przez stuttgartarcki zespół roboczy w sprawie zorganizowania uroczystości

schillerowskich Kongresowi Ruchu Niemieckiego w Berlinie.

Komitet schillerowski w NRD podjął latem zeszłego roku rozmowy z odpowiednimi komitetami w Stuttgarcie i Marbach, jednakże wskutek nacisku rządowych kół bońskich na komitet w Stuttgarcie elementy współpracy zostały ogromnie zredukowane, pomimo że nawet sam komitet w Stuttgarcie gotów był współpracę poszerzyć.

O stanowisku, cechującym w tej sprawie rządowe koła bońskie, świadczy występowanie prasy zachodnio-niemieckiej przeciwko Tomaszowi Mannowi, który obiecał, że będzie zarówno na uroczystościach schillerowskich w Niemczech zachodnich, jak i w NRD. Nagonka szowinistów zachodnio-niemieckich na Tomasza Manna miała na celu przeciwstawienie się jakimkolwiek próbom wspólnego ogólnoniemieckiego uczczenia rocznicy śmierci Schillera.

Abusch jednak stwierdził, że i tak uczeni, artyści i literaci obu części Niemiec współpracują i współpracować będą, aby uroczystości wypadły jak najlepiej, co więcej, wierzy on, że uroczystości poświęcone Schillerowi wzmocnią ideę jedności Niemiec oraz idee wolnościowe i humanistyczne kultury niemieckiej.

Właściwe uroczystości schillerowskie, przewidziane na miesiąc maj, poprzedziła wielka uroczystość ku czci znakomitego pisarza niemieckiego zorganizowana na początku kwietnia w Weimarze przez Związek Wolnej Młodzieży Niemieckiej. Uroczystości te miały niezwykle szerokie ramy. Do młodzieży przemówił pisarz Louis Fürnberg. Wielką manifestacją były jednak przede wszystkim przemówienie prezesa Rady Ministrów NRD Otto Grotewohla (por. Wir sind ein Volk, Rede des Ministerpräsidenten Otto Grotewohl zur Schiller-Ehrung der deutschen Jugend am 3. April 1955, Neues Deutschland 5 V 1955).

Prelegent scharakteryzował główne cechy twórczości Schillera, podniósł jego pełną gorącego zapachu młodość, co znalazło wyraz w płomiennych dziełach pierwszego okresu twórczego, przypominał, że Schiller był zwiastunem naro-

dowego teatru niemieckiego i niezłomnym bojownikiem na rzecz jedności Niemiec. W końcu prelegent podniósł aktualne znaczenie twórczości schillerowskiej, szczególnie w związku z sytuacją polityczną i narodową, w jakiej znajdują się Niemcy dzisiejsze.

Polonica. Żywym echem odbiła się w Niemieckiej Republice Demokratycznej dziesiąta rocznica oswobodzenia stolicy Polski, Warszawy. Z tej okazji odbyła się w Berlinie uroczystość, w której wzięli udział m. in. przedstawiciele rządu NRD i delegacja z Polski. Na uroczystości przemawiał ze strony polskiej — Ryszard Dobrowolski. Niemiecka prasa demokratyczna użyczyła na swych łamach wiele miejsca życiu, odbudowie i rozbudowie Polski Ludowej. Tägliche Rundschau z dn. 16 I 1955 poświęciła całą stronę Polsce Ludowej pod tytułem „Warschau Befreiung leitete Volkspolen Aufbau ein“. W tymże dzienniku w nrze z dn. 19 stycznia ukazał się m. in. artykuł polskiego ministra szkolnictwa wyższego Adama Rapackiego pt. Ein Jahr grosser Verantwortung.

Niemiecka Akademia Nauk powołała na posiedzeniach w styczniu, lutym i marcu rb. w poczet swych członków korespondentów m. in. Polaków — uczonych, artystów i literatów: prof. Leopolda Infelda, prof. Tadeusza Lehra-Splawińskiego, artystę grafika Tadeusza Kulisiewicza, reżysera Wandę Jakubowską, muzykologa Zofię Lissa i literata Leona Kruczkowskiego.

Na początku rb. przebywał w NRD kilka tygodni Tadeusz Kulisiewicz. W czasopiśmie i w dziennikach ukazało się wiele relacji o twórczości znakomitego polskiego artysty oraz szereg reprodukcji jego grafik.

W lutym koncertowała w państwowej berlińskiej Operze znana pianistka polska Barbara Hesse-Bukowska, która pod batutą Abendrotha wykonała koncert E-moll Chopina.

W dn. 15—22 kwietnia odbył się w NRD pod hasłem walki z układami paryskimi, dalszego umacniania przyjaźni i współpracy między Polską Rzecząpo-

spolityą Ludową a Niemiecką Republiką Demokratyczną tradycyjny już, bo z roku na rok obchodzony Tydzień Przyjaźni Niemiecko-Polskiej.

Z okazji Tygodnia premier Otto Grotewohl złożył oświadczenie, w którym podniósł znaczenie i wartość współpracy niemiecko-polskiej.

W okresie Tygodnia przebywała w NRD delegacja polska z rektorem Uniwersytetu Warszawskiego prof. St. Turskim na czele. Delegacja ta wzięła udział w uroczystościach zorganizowanych dla zacieśnienia przyjaźni niemiecko-polskiej.

Niemiecka prasa demokratyczna pisała w tym czasie wiele o Polsce Ludowej, podkreślając w szczególności znaczenie jej rozwoju gospodarczego. W Neues Deutschland z dn. 19 kwietnia Stefan Heymann, ambasador Niemieckiej Republiki Demokratycznej w Polsce, opublikował artykuł pt. „Ewige Freundschaft zwischen Deutschland und Polen“.

W tym też czasie przebywał w NRD znany dyrygent polski Z. Latoszewski, który poprowadził szereg koncertów i oper w Berlinie, Lipsku, Erfurcie i Gotha.

W czasie wielkiej akademii, która się odbyła w Berlinie na zakończenie Tygodnia, wręczono delegacji polskiej sztandar opolskiego komitetu Roter Frontkämpferbund, pod którym walczyli z niemieckim faszyzmem polscy i niemieccy robotnicy.

W związku z Tygodniem ukazał się specjalny kwietniowy numer Aufbau, w którym znalazły się trzy ciekawe publikacje, mianowicie: Mariana Szyrockiego Polnischer Schriftsteller der Renaissance und Deutschland, Othmara Feyla Aus der Buch- und Bibliotheksgeschichte der deutsch-polnischen Zusammenarbeit, i — w dziale informacji — Die Volksrepublik Polen und die Tschechoslowakische Republik.

Edward Serwański